МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ ІНСТИТУТ

Факультет «Автомобільні дороги»
Кафедра «Екологія та безпека життєдіяльності»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Декан факультету „Економіка та управління”
д.т.н., проф._____(Л.П.Вовк)
«____»_____20__р.

Рекомендовано навчально-методичною комісією факультету „Економіка та управління”, протокол засідання №____
від «___»_____20__р.
Голова комісії
к.т.н., доц._____(Д. В. Ніколаєнко)

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни циклу професійно-орієнтованої гуманітарної та соціально-економічної підготовки - **„Цивільний захист”**
Галузь знань – **0306 –„Менеджмент і адміністрування”**
Спеціальність – **7.03060101 – „Менеджмент організацій і адміністрування»**
Спеціальність – **8.03060101 – „Менеджмент організацій і адміністрування»**

Курс – 1, семестр – 1

Рекомендовано кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності », протокол №__4__ від «_09__»_____2013р.

Зав. кафедрою
д.т.н., проф. С.П. Висоцький
Програму склав
ст. викл. В.О. Кутовий
«__20__»_____11_____2013 р.
Затверджено навчально-методичною комісією спеціальності «Менеджмент організацій»,
Протокол засідання №___від «____»_____20 р.
Голова комісії _____Ю.Н. Деречинський

Горлівка – 2013

Лист перезатвердження робочої програми
з дисципліни «Цивільний захист”

Вніс зміни до програми
_____
«____»_____20 __ р.

Рекомендована кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності”, протокол засідання №___ «___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою_____
_____
Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання №____ від «____»___ _____20__ р.,
Голова комісії
_____

Вніс зміни до програми
_____
«____»_____20 __ р.

Рекомендована кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності”, протокол засідання №___ «___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою_____
_____
Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання №____ від «____»___ _____20__ р.,
Голова комісії
_____

Вніс зміни до програми
_____
«____»_____20 __ р.

Рекомендована кафедрою «Екологія та безпека життєдіяльності”, протокол засідання №___ «___»_____20__ р.,
Зав. кафедрою
_____
Затверджена навчально-методичною комісією факультету «Економіка та управління», протокол засідання №____ від «____»___ _____20__ р.,
Голова комісії
_____

1 ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1 Загальні положення

Робочу програму складено на підставі „Типової програми нормативної дисципліни «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» для вищих навчальних заходів для всіх спеціальностей за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст», «магістр». Київ-2011; відповідає стандартам Міністерства освіти і науки України (2002 р.) підготовки спеціалістів за фахом «Економіка та підприємництво», вимог наказу Міністерства освіти України №161 від 02.06.1993 р. і навчальному плану спеціальності 7.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування».

Сучасне життя, насичене величезною кількістю потенційно-небезпечних підприємств, екологічні зміни, що провокують руйнівні стихійні лиха з великою кількістю людських жертв диктує необхідність людині бути готовою до виникнення надзвичайних ситуацій (НС). Сучасний спеціаліст, що є керівником і несе відповідальність за життя і здоров'я своїх підлеглих, повинен вміти передбачати техногенні надзвичайні ситуації, уникати їх, а якщо уникнути не вдалося – повинен знати основні способи захисту людини від чинників НС, що уражають і вміло застосовувати їх. Навчити цьому – є основною задачею навчальної дисципліни «Цивільна оборона».

Дисципліна складається з таких розділів:

1. Загальна частина, де розглядаються загальні для усіх технічних спеціальностей питання цивільного захисту.
2. Спеціальна частина, де розглядаються питання згідно до даної спеціальності.

1.2 Мета викладання дисципліни

Мета викладання дисципліни полягає в навчанні студентів :

а) діям у надзвичайних ситуаціях мирного та воєнного часів;

б) вмінню визначати засоби захисту населення;

в) засадам організації та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт під час ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих та у осередках ураження;

г) засобам підвищення стійкості роботи об'єктів господарської діяльності;

д) змісту роботи командно-керівного складу невоєнізованих формувань та служб цивільної оборони у відповідності з отриманою в інституті спеціальністю).

Предмет навчальної дисципліни - система заходів із попередження надзвичайних ситуацій (НС), захисту населення, ліквідації наслідків НС і підвищення стійкості об'єктів в умовах НС.

1.3 Задачі вивчення дисципліни і основні вимоги до рівня засвоєння змісту дисципліни

Після вивчення курсу студент повинен:

- *знати*:
а) сили і засоби Цивільної оборони України;
б) структуру надзвичайних ситуацій (далі НС) і причини їх виникнення;
в) чинники, що уражають, які виникають під час НС, і характер їх дії на людину;
г) способи і засоби захисту людини в осередках ураження;
д) принципи дії приладів радіаційної і хімічної розвідки та дозиметричного контролю;
є) способи і засоби знезаражування транспорту і техніки, будівель і споруд, доріг і місцевості;
ж) способи санітарної обробки людей в зонах радіаційного, хімічного і біологічного зараження;
з) порядок організації і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт (далі - РтаІНР).

- уміти:
а) надавати першу медичну допомогу потерпілим у НС;
б) користуватися приладами радіаційної і хімічної розвідки та дозиметрично-го контролю;
в) оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну, пожежну та інженерну обстановку і вживати адекватні ситуації заходи захисту;
г) організовувати і проводити РтаІНР в осередках ураження;

1.4. Перелік дисциплін, необхідних для вивчення даної дисципліни

Базою курсу «Цивільний захист» є наступні основні дисципліни: „Вища математика”, „Фізика”, „Хімія”, „Обчислювальна техніка і програмування”.

1.5. Місце дисципліни в професійній підготовці спеціаліста

Дисципліна „Цивільний захист” належить до циклу обов’язкових дисциплін вищого навчального закладу при підготовці спеціалістів за спеціальністю 7.050201 „Менеджмент організацій і адміністрування ”.

2 РОЗКЛАД НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

Розподіл навчальних годин дисципліни „Цивільний захист” за основними видами навчальних занять наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 - Розклад навчальних годин дисципліни «Цивільний захист»

Види навчальних занять	Всього		Семестр
	годин	кредитів ECTS	9
Загальний обсяг дисципліни - теоретична частина - курсове проектування	 72 -	2	 72 -
1. Аудиторні заняття, з них: Лекції Практичні заняття	34 17 17		34 17 17
2. Самостійна робота, з них: Підготовка до лекційних занять Підготовка до практичних занять	38 19 19		38 19 19
3. Контрольні заходи	Диф.залік		Диф.залік

3 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

3.1 Лекційні заняття

Тема і зміст лекцій дисципліни „Цивільний захист ” наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Теми і зміст лекцій

Номер теми	Назва теми та її зміст	Обсяг лекцій, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	**Тема 1.** *Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій(НС).*- НС мирного та воєнного часів, їх вплив на життєдіяльність населення України. Закон та положення про ЦО України. Роль, місце та завдання ЦО в структурі заходів по забезпеченню життєдіяльності населення держави; створення загальної системи захисту населення від промислових аварій, катастроф та стихійних лих. Загальні принципи організації та структури установ цивільної оборони України. Сили та засоби цивільної оборони. Цивільна оборона в інших країнах. Класифікація НС. Причини виникнення НС. Промислові аварії та катастрофи, стихійні лиха.	2	2
2	**Тема 2**. *Планування з питань цивільного захисту* -. Коротка характеристика стихійних лих, аварій такатастроф, які можливі на території держави(області, міста). Характер впливу руйнівнихфакторів на людину та навколишнє середовище. Характеристика осередків ураження під час вибухів і пожеж на пожежо-вибухо-небезпечних об’єктах. Характеристика осередків ураження під час аварій на АЕС.	2	2

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4
3	**Тема 3.** *Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях (НС).* Загальні питання та визначення. Фізичні основи радіаційної безпеки. Прилади радіаційної та хімічної розвідки і дозиметричного контролю. Оцінка радіаційної обстановки під час аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах та при використанні сучасних засобів ураження. Оцінка хімічної обстановки під час аварій на хімічнонебезпечних об'єктах з викидом у навколишнє середовище.	2	3
4	**Тема 4.** *Захист населення у Н С.* Загальні принципи та засоби захисту населення під час аварій, катастроф, стихійних лих та у випадку застосування засобів масового ураження. Режими захисту населення і промислової діяльності об`єктів господарської діяльності під час аварій, катастроф і стихійних лих, а також в умовах радіаційного, хімічного та бактеріологічного забруднення. забруднення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних та токсичних аерозолів. Організація дозиметричного. та хімічного контролю на об`єкті. Організація оповіщення населення про загрозу виникнення НС. Індивідуальні та колективні засоби захисту.	2	3
5	**Тема 5.** *Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту.* Основи стійкості роботи об'єктів народного господарства в НС. Чинники, що впливають на стійкість роботи об'єктів в НС. Шляхи і засоби підвищення стійкості роботи об'єктів господарювання. Захист промислового персоналу і оцінка інженерного захисту робітників і службовців. Прогнозування і оцінка інженерної обстановки на об'єктах автотранспорту у випадку аварій, катастроф і стихійних лих.	2	2

Продовження табл. 3.1

1	**2**	3	4
6	**Тема 6.** *Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт на об`єктах у надзвичайних ситуаціях.* Цілі, зміст та умови, у яких здійснюватимуться рятувальні та інші невідкладні роботи (Р та ІНР). Сили і засоби, які залучаються до проведення РтаІНР. Послідовність проведення Р та ІНР. Організація підвезення сил та засобів ЦО до осередків ураження**.**	4	3
7	**Тема 7.** *. Знезаражування транспорту, техніки, доріг, будинків та споруд.* Знезаражування, загальні поняття, види знезаражування. Дезактивація, засоби і способи дезактивації. Пункт спеціальної обробки. Дегазація, засоби і способи дегазації. Дезинфекція, засоби і способи дезинфекції. Санітарна обробка людей.	2	3
	Усього	17	19

3.2 Практичні заняття

Таблиця 3.2 – Теми і зміст практичних занять

№ п/п	Назва теми та зміст практичних занять	Обсяг практичних занять, ак. годин	Обсяг самостійної роботи, ак. годин
1	2	3	4
1	*Практичне заняття №1*: Надання першої допомоги потерпілим у надзвичайних ситуаціях.	4	5
2	*Практичне заняття №2: Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і аварій на хімічно-небезпечних ОГ.*- Прогнозування хімічної обстановки під час аварій на хімічно-небезпечних об’єктах з викидом у навколишнє середовище сильнодіючих отруйних речовин.	5	5

Продовження таблиці3.2

1	2	3	4
3	*Практичне заняття №3*: *Прогнозування обстановки та планування заходів в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.* Прилади радіаційної розвідки і дозиметричного контролю. Дослідження іонізуючих випромінювань.	4	5
4	*Практичне заняття №4 Спеціальна функція у сфері цивільного захисту*. Оцінка радіаційної обстановки на об'єктах господарювання в умовах надзвичайної ситуації.	4	4
	Разом за семестр:	17	19

3.3 Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів складається з самостійної проробки лекційного матеріалу при підготовці до лекцій та практичних занять, роботи з нормативною, довідковою та періодичною літературою.

Обсяг самостійної роботи наведено в табл. 3.1, 3.2 і 3.3.

Таблиця 3.3 – Зміст самостійної роботи

№ п/п	Найменування роботи та її зміст	Обсяг, годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	19
2	Підготовка до практичних занять	19
	Усього:	38

4 ЗАСОБИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Види контролю

Основні контрольні заходи:

- вхідний контроль;
- поточний контроль;
- підсумковий (семестровий) контроль- диференційний залік.

4.2 Перелік типових питань до вхідного контролю знань студентів

1. Небезпечні, шкідливі фактори та фактори, що уражають.
2. Класифікація джерел небезпеки.
3. Природні джерела небезпеки.
4. Техногенні джерела небезпеки.
5. Соціальні джерела небезпеки источники опасности: державно-правові, етно-соціальні, інформаційні, психологічні..
6. Методи визначення ризику, класифікація ризиків, концепція допустимого ризику.
7. Фактори існування людини, умови життєдіяльності людини.
8. Види техногенних небезпек, соціальні та політичні небезпеки.
9. Визначення поняття «надзвичайна ситуація», причини, що викликають надзвичайні ситуації.
10. Класифікація надзвичайних ситуацій, рівні надзвичайних ситуацій.
11. Організація робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
12. Проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.
13. Порядок ліквідації наслідків стихійних лих: повеней, зсувів, ураганів, лісових пожеж.
14. Основні способи захисту населення.
15. Проведення евакуаційних заходів.
16. Укриття людей в захисних спорудах. Види захисних споруд.
17. Використання засобів індивідуального захисту.
18. Перша долікарська допомога постраждалим.
19. Основні положення законів « Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру» та «Про цивільну оборону України».

4.3 Перелік типових питань до модульно-рейтингового контролю знань студентів

1. Дати визначення терміну „надзвичайна ситуація”. Перелічити види надзвичайних ситуацій за природою виникнення. Навести приклади.
2. Надзвичайні ситуації природного характеру, їх класифікація. Навести приклади.

3. Навести структуру екологічних, антропогенних, соціально-політичних та соціально-психологічних надзвичайних ситуацій. Навести приклади.
4. Навести і охарактеризувати структуру надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Навести приклади.
5. Землетруси. Види землетрусів та величини, що їх характеризують.
6. Характеристика осередку масового ураження під час вибухів паливно-повітряних паливних сумішей.
7. Ударна хвиля, її види та параметри, що характеризують ударну хвилю. Дія ударної хвилі на людину.
8. Дія ударної хвилі на людину і на виробниче обладнання. Навантаження, що при цьому виникають і їх наслідки.
9. Характеристика осередку масового ураження при пожежах. Перелічити та охарактеризувати чинники, що уражають людину при пожежах і що впливають на масштаби і характер пожеж.
10. Осередок масового ураження при хімічних аваріях. Перелічити та охарактеризувати чинники, що впливають на масштаби і характер хімічних аварій.
11. Види хімічних аварій. Перелічити та охарактеризувати групи небезпечних хімічних речовин за характером дії на людину.
12. Види небезпечних хімічних речовин (НХР). Коефіцієнт можливого інгаляційного отруєння. Класи хімічної небезпеки НХР.
13. Навести характеристику термінів „сильнодіюча отруйна речовина", „азимут вітру", „коефіцієнт еквівалентності", „коефіцієнт випаровування", „первинна та вторинна хмари НХР", „зона хімічного зараження", „осередок хімічного ураження", „температурний градієнт", „токсодоза" (види токсодоз), „гранично допустимі концентрації"(види ГДК).
14. СВСП (ступінь вертикальної стійкості повітря), її види, характеристика та вплив на масштаби і характер хімічного зараження.
15. Характеристика осередку масового ураження при радіаційних аваріях. Параметри радіоактивного зараження. Характеристика зон радіаційного зараження, чинники, що впливають на масштаби і характер радіоактивного зараження.
16. Організація дослідження стійкості роботи об'єкту господарської діяльності. Етапи проведення і документи, що розробляються при цьому.
17. Порядок дослідження стійкості роботи об'єкту господарської діяльності при надзвичайних ситуаціях. Склад і задачі дослідницьких груп, що створюються на підприємстві для оцінки стійкості його роботи при надзвичайних ситуаціях.
18. Осередок ядерного ураження. Ядерна зброя, її види, чинники, що уражають та характер їх дії на людину. Характеристика зон, що виникають в осередку ядерного ураження.
19. Осередок хімічного ураження. Хімічна зброя, її види та характер дії на людину.
20. Осередок біологічного ураження. Біологічна зброя, її види та характер дії на людину.
21. Завдання Цивільної оборони та сили цивільного захисту України.

22. Зміст правил „Не можна, яких потрібно дотримуватись під час надання першої допомоги потерпілим від надзвичайних ситуацій.
23. Кровотечі, види кровотеч, їх ознаки та порядок надання першої допомоги при кровотечах.
24. Переломи, види переломів, їх ознаки та порядок надання першої допомоги при переломах.
25. Шок та непритомність, причини їх виникнення, їх ознаки та порядок надання першої допомоги при виникненні шоку та непритомності .
26. Опіки, види опіків, їх ознаки та порядок надання першої допомоги при опіках.
27. Побутові отруєння (харчові та інгаляційні), їх ознаки та порядок надання першої допомоги при отруєннях.
8. Довготривале здавлення тканин та пневмоторакс, їх ознаки та порядок надання першої допомоги потерпілим.
29. Профілактика радіаційних уражень при радіаційному зараженні місцевості.
30. Характеристика правил A,B,C надання першої допомоги потерпілим при надзвичайних ситуаціях.
31. Характер дії радіації на людину. Закони зниження рівнів радіації при радіаційних аваріях та при ядерних вибухах.
32. Променева хвороба людини, її види та ступені.
33. Іонізуючі випромінювання, їх види та характеристики. Засоби захисту від них.
34. Основні дозиметричні величини та одиниці їх вимірювання.
35. Дозиметричні прилади, їх види, призначення та принцип дії. Характеристика методів вимірювання іонізуючих випромінювань, що покладені в основу дії дозиметричних приладів.
36. Прилади хімічної розвідки та хімічного контролю, їх види, призначення та принцип дії.
37. Методика оцінки радіаційної і хімічної обстановки при при аваріях на радіаційно- та хімічно-небезпечних об’єктах.
38. Заходи з підвищення стійкості об’єкта до дії чинників, що уражають.
39. Основні способи захисту населення під час надзвичайних ситуацій та їх характеристика.
40. Характеристика заходів із оповіщення населення під час надзвичайних ситуацій.
41. Захисні споруди Цивільної оборони, їх види, призначення та внутрішнє обладнання.
42. Евакуація та розосередження населення під час надзвичайних ситуацій.
43. Режими радіаційного захисту населення у зоні радіоактивного забруднення.
44. Класифікація та призначення засобів індивідуального захисту.
45. Види та призначення машин, що використовуються під час проведення Рта-ІНР.
46. Послідовність вироблення рішення командиром зведеної команди під час надзвичайної ситуації.

47. Приведення формувань Цивільної оборони в готовність, висування їх в осередок ураження.
48. Зміст наказу командира ЗвК на марш та проведення РтаІНР.
49. Прийоми та способи проведення РтаІНР в зоні надзвичайної ситуації.
50. Правила техніки безпеки при проведенні РтаІНР.
51. Знезаражування, його види та характеристика.
52. Дезактивація, види і методи дезактивації, оцінка якості дезактивації.
53. Способи дезактивації техніки, транспорту, будівель, споруд, доріг, місцевості. Технічні засоби дезактивації.
54. Речовини та розчини, що дезактивують
55. Речовини та розчини, що дегазують.
56. Дезинфекція, способи дезинфекції.
57. Речовини та розчини, що дезинфікують.

5 ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

5.1 Основна та додаткова література

Основна:

1. Атаманюк В.Г. и др. Гражданская оборона. - М.: Высшая школа, 1987 - 208с.
2. Демиденко Г.П. и др. Защита объектов народного хозяйства от оружия массового поражения. Справочник. - К.: Вища школа, 1988 - 288с.
3. Демиденко Г.П. и др. Повышение устойчивости работы объектов народного хозяйства в военное время.: Учебное пособие -К.: Вища школа, 1988 - 216с.
4. Депутат О.П. та ін. Цивільна оборона.- Л.: Афіша, 2000 - 336 с.
5. Егоров П.Т. Гражданская оборона - М: Высшая школа, 1977 - 300 с.
6. Каммерер Ю.Ю. Аварийные работы в очаге поражения. - М.: Воениздат, 1979-208с.
7. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи з цивільної оборони. Тема „Оцінка стійкості роботи об'єкта народного господарства у надзвичайних ситуаціях." - Горлівка: АДІ ДонДТУ, 2000 - 28с. №12/34, №19/6 .
8. Методические указания к практическим занятиям по курсу „Гражданская оборона". - Горловка АДИ ДонГТУ, 2001 - 74с. (1 -я часть) № 19/8.
9. Методические указания к практическим занятиям по курсу „Гражданская оборона».-Горловка :АДИ ДонНТУ, 2002 - 44с. (2-я часть) №19/14.
10. Стеблюк М.І. Цивільна оборона. - К.: Знання - Прес, 2003 - 455 с.
11. Шоботов В.М. Цивільна оборона - К.: Центр навчальної літератури, 2004 – 438.
12. Цивилев М.П. Инженерно-спасательные работы. - М.: Воениздат, 1975 - 304с.

Додаткова:

1. Бедрій Я. Безпека життєдіяльності. - Львів: Видавнича фірма „Афіша", 1999-272с.
2. Воскресенский В.М. Сильнодействующие ядовитые вещества. Технические жидкости. Ртуть. - М.: Воениздат, 1996 - 64с.
3. Зимон Д.Д. Дезактивация. - М.: Воениздат, 1996 - 64с.
4. Каммерер Ю. Ю. Защитные сооружения гражданской обороны. - М.: Воениздат,1980-288с.
5. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності. - Львівський банківський коледж, 1998 - 188с.
6. Методика специальной подготовки и тактико-специальных учений с невоенизированными формированиями гражданской обороны. - М: Военидат,1986-272с.
7. Михно Е.П. Ликвидация последствий аварий и стихийных бедствий. М.:Атомиздат,1979-288с
8. Миценко І.М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі.: Навчальний посібник. - Кіровоградська районна друкарня, 1998 -286с.

9.Тараканов Н.Д., Овчинников В. В. Комплексная механизация спасательных и неотложных аварийно-восстановительных работ. - М.: Энергоатомиздат, 1984 - 304с.
10. Шубин П.Ф. Гражданская оборона.: Учебное пособие. -М.: Высшая школа,1994-288с.
11. Журнал „Надзвичайна ситуація" –Центральне видання Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.
12. „Безпека життєдіяльності" – Всеукраїнський науково-популярний журнал.

5.2 Методичні посібники і вказівки

1. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи з цивільної оборони. Тема „Оцінка стійкості роботи об'єкта народного господарства у надзвичайних ситуаціях." - Горлівка: АДІ ДонДТУ, 2000 - 28с. №12/34, №19/6 .
2. Методические указания к практическим занятиям по курсу „Гражданская оборона". - Горловка АДИ ДонГТУ, 2001 - 74с. (1 -я часть) № 19/8.
3. Методические указания к практическим занятиям по курсу „Гражданская оборона».-Горловка :АДИ ДонНТУ, 2002 - 44с. (2-я часть) №19/14.

5.3 Навчальні кінофільми

1. Перша допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях.
2. Осередок ураження при вибухах.
3. Осередок ураження при пожежах.
4. Аварії на атомних електростанціях.
5. Надзвичайні ситуації на автотранспорті.
6. Сили цивільного захисту України.
7. Організація цивільної оборони за рубежем.
8. Засоби для боротьби з терористами.
9. Хімічна тривога.
10. Пункт спеціальної обробки.
11. Рятувальна техніка.
12. Засоби індивідуального захисту (JPEG-файли).
13. Засоби механізації рятувальних та інших невідкладних робіт (JPEG-файли).

5.4 Плакати, фотографії

Набір плакатів за обраними темами.